

ACCES LA INFORMAȚIE:

nu da șpagă

I. CETĂȚENII ȘI IMPLICAREA ÎN TREBURILE PUBLICE

LA CE LE-OR TREBUI INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC CETĂȚENILOR CUMSECADE?

Cetățenii cumsecade în țara noastră își văd de treabă: muncesc, cresc copii, plătesc taxe, fac credite, au nemulțumiri pe care nu le exprimă față de cei care pot să le rezolve, au drepturi pe care nu le folosesc, sunt în general de părere că lucrurile merg prost.

Interesul pentru treburile publice este mic, pentru că am învățat cu toții că suntem cumsecade dacă ne vedem de treabă. Cetățenii care își văd numai de treaba lor nu există decât în evidența Ministerului Finanțelor Publice și în datele culese de ultimul recensământ. În barometrele de opinie publică, tot ei apreciază că țara merge într-o direcție greșită. Altfel, nu protestează și nu se văd.

6 MOTIVE ÎNTEMEIATE PENTRU CARE CETĂȚENII CUMSECADE NU CER INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC:

- nu îi privește activitatea instituțiilor și autorităților publice a căror funcționare o susțin plătind statului taxe și impozite,
- au deplină încredere în aleșii și funcționarii publici din serviciul lor pentru că nu există nici un precedent în care banii publici au fost vreodată folosiți ineficient sau deturnați pentru interese private în țara noastră,
- știu deja tot ce ar putea afla despre cum funcționează instituțiile și autoritățile publice,
- sunt mulțumiți de toate serviciile oferite de administrație și sunt convinși că nu este loc de mai bine,
- nu au drepturi,
- nu le pasă.

CE SE POATE ÎNTÂMPLA ATUNCI CÂND CETĂȚENII CUMSECADE ÎȘI VĂD NUMAI DE TREBURILE LOR?

De exemplu, Ministerul Sănătății anunță că farmaciile refuză să furnizeze spitalelor medicamente înainte ca spitalele să-și achite datoriile, pentru că intră în faliment. Spitalele nu mai primesc o vreme oamenii cumsecade bolnavi. Unii dintre aceștia mor, alții plătesc din buzunar medicamente și servicii. Cetățenii cumsecade nu sunt curioși să afle unde s-au dus cei 7% din salariu destinați taxelor pentru sănătate, deși au cotizat lunar.

Sau Consiliul Local renegociază contractele cu furnizorii de utilități (apă, energie termică, electricitate, salubritate etc.), ca urmare, costurile serviciilor cresc. Cetățenii cumsecade plătesc facturi mai mari fără a se întreba de ce cresc prețurile serviciilor, în ce au constat negocierile, cum s-au desfășurat ele.

Sau, prietenii sau cunoștințele anumitor persoane în funcții de decizie beneficiază de ajutoare sociale fără a îndeplini criteriile stabilite de lege pentru aceasta. Legile protejează anumite categorii de persoane cu handicap acordându-le facilități fiscale, ca, de pildă, scutirea de impozite. Dar cei care ar trebui să se califice pentru ajutoare nu au acces la aceste servicii. Cetățenii cumsecade nu se întrebă cum selectează administrația locală beneficiarii programelor sociale și câte fonduri sunt alocate în acest scop.

Poate nu știți, dar plângerile cu privire la încălcări ale legii de către judecători sunt investigate numai cu avizul favorabil al Ministrului Justiției, un înalt demnitar, numit de un partid. Legea a fost astfel concepută încât politicul controlează justiția, iar hotărârile din instanță ale judecătorilor vulnerabili reflectă mai degrabă interesele de partid decât dreptatea. Jurnaliștii care publică anchete despre acte de corupție ale aleșilor locali sunt bătuți.

Cetățenii cumsecade au încredere în justiție și nu sunt curioși dacă autoritățile competente verifică, investighează și îi sancționează pe cei acuzați în presă de acte de corupție.

ȘI TU, ÎȚI VEZI ÎN CONTINUARE DE TREABA TA?

Măcar o dată la patru ani te duci la vot. Ai un rol de juriu într-un concurs în care decizi cine sunt oamenii care te conduc pentru viitorii 4 ani. Îi judeci în funcție de criteriile și informațiile pe care le deții despre ei.

Ce se întâmplă însă dacă nu ai informațiile corecte și relevante pentru decizia pe care o iei? S-ar putea ca discernământul să nu-ți folosească foarte tare.

Poate nu te interesează alegerile, atunci am început broșura greșit și ne ceartă șefii.

Bănuim că ești totuși curios să afli cât impozit vei plăti statului pentru veniturile tale, sau ce ajutor de la stat ai putea primi în cazul în care nu ai suficiente venituri.

Singura modalitate de a-ți satisface curiozitatea față de treburile publice se face prin accesul la informații.

REȚINE:

- nu fraierii, ci cei isteți pun întrebări,
- nu comozii, ci cei curajoși primesc răspunsurile.
- nu deranjezi pe nimeni dacă îți exerciți dreptul de liber acces la informația de interes public.

2. CURIOSITATEA FAȚĂ DE TREBURILE PUBLICE ESTE LEGITIMĂ ȘI LEGALĂ

În calitate de cetățean, nu ai decât o singură obligație financiară: de a-ți plăti taxele și impozitele către stat și o singură obligație legală, aceea de a respecta legea. Dacă susții financiar statul, ai dreptul să știi cum se folosește acesta de banii pe care îi plătești.

PE CE TE BAZEZI CÂND CERI SOCOTEALĂ DESPRE CUM SE CHELTUIESC BANII PUBLICI?

De pildă, pe legea fundamentală din România. Constituția recunoaște, prin art. 31, dreptul cetățenilor la informație:

⚠️ CONSTITUȚIA ROMÂNIEI, ART. 31

1. Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.

2. Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes național.

3. Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a tinerilor sau siguranța națională.

În 2001 a intrat în vigoare o lege care aprofundează și clarifică forma sub care cetățenii își pot exercita dreptul la informație și obligațiile instituțiilor de stat de a asigura accesul la informația al cetățenilor.

Legea 544/2001 privind liberul acces la informația de interes public, art. 2 definește informația de interes public drept orice informație care privește activitățile sau rezultă din activitățile unei autorități publice sau instituții publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informației.

CUM POT INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC PREVENI CORUPȚIA?

⚠️ ȘTIAȚI?

Corupție înseamnă folosirea abuzivă a puterii publice sau încredințate pentru obținerea de beneficii private, pentru sine sau pentru altul.

Prin orice act de neglijență, abuz sau corupție se încalcă anumite reguli sau legi. Astfel de încălcări exemplifică proasta administrare.

Spre deosebire de proasta administrare, corupția implică un mobil explicit: obținerea de beneficii private, fie ele personale sau de grup.

Legea 544/2001 oferă cetățenilor un mijloc de a cere socoteală demnitarilor, oficialilor numiți sau aleși și funcționarilor publici pentru activitatea desfășurată în interes public și în intervalul dintre campaniile electorale. Cererile de informații sunt un instrument ușor de folosit prin care putem reaminti celor care lucrează în interesul public că sunt responsabili față de cei care i-au ales sau în serviciul cărora lucrează, și prin care putem verifica dacă aceștia acționează în interes public.

Punctual, Legea 544/2001, art. 13 precizează că nici o încălcare a legilor în vigoare, fie aceasta de domeniul corupției, proastei administrări sau de alt tip, nu poate trece drept informație clasificată (secretă).

⚠️ Informațiile care favorizează sau ascund încălcarea legii de către o autoritate sau o instituție publică nu pot fi incluse în categoria informațiilor clasificate și constituie informații de interes public.

CINE ARE OBLIGAȚIA DE A OFERI INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC?

⚠️ Legea 544/2001 prevede că:

Orice autoritate sau instituție publică, precum și orice regie autonomă care utilizează resurse financiare publice și care își desfășoară activitatea pe teritoriul României. De asemenea, legea obligă fiecare autoritate, instituție publică sau regie autonomă să organizeze compartimente specializate de informare și relații publice sau să desemneze persoane cu atribuții în acest domeniu.

CU CE SE OCUPĂ COMPARTIMENTELE SAU PERSOANELE RESPONSABILE PENTRU ASIGURAREA LIBERULUI ACCES LA INFORMAȚIA DE INTERES PUBLIC?

⚠️ Pe de o parte comunică din oficiu următoarele informații de interes public prin:

Afișarea la sediul autorității sau al instituției publice,
Publicarea în Monitorul Oficial al României sau în mijloacele de informare în masă, în publicații proprii, pagină de Internet proprie,
Oferirea posibilității consultării lor la sediul autorității sau al instituției publice, în spații special destinate acestui scop.

⚠️ INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC DIN OFICIU INCLUD:

- actele normative care reglementează și organizează funcționarea autorității sau instituției publice;
- structura organizatorică, atribuțiile departamentelor, programul de funcționare, programul de audiențe al autorității sau instituției publice;
- numele și prenumele persoanelor din conducerea autorității sau a instituției publice și ale funcționarului responsabil cu difuzarea informațiilor publice;
- coordonatele de contact ale autorității sau instituției publice, respectiv: denumirea, sediul, numerele de telefon, fax, adresa de e-mail și adresa paginii de Internet;
- sursele financiare, bugetul și bilanțul contabil;
- programele și strategiile proprii;
- lista cuprinzând documentele de interes public;
- lista cuprinzând categoriile de documente produse și/sau gestionate, potrivit legii;
- modalitățile de contestare a deciziei autorității sau a instituției publice în situația în care persoana se consideră vătămată în privința dreptului de acces la informațiile de interes public solicitate;
- raportul periodic de activitate.

Pe de altă parte, răspund cererilor de informații publice formulate în scris sau solicitate telefonic / la sediul acestora de către cetățeni.

CE TIP DE INFORMAȚII NU POȚI OBTINE PRIN LEGEA 544/2001?

Toate informațiile vehiculate de autoritățile și instituțiile publice sunt informații de interes public. Legea însă stabilește o serie de categorii de informații care nu pot fi comunicate liber, pentru o perioadă de timp, cetățenilor. Categoriile de informații exceptate de la liberul acces la informație se referă la următoarele domenii:

- siguranța națională (dacă sunt clasificate);
- activitățile comerciale (dacă afectează libera concurență);
- datele personale;
- procedurile judiciare.

CÂT COSTĂ SĂ OBTII INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC?

Accesul la informațiile de interes public este gratuit.

Nu trebuie să plătești nici o taxă în afara serviciului de copiere propriu-zis (hârtie, toner etc).

CUM SE REDACTEAZĂ O CERERE DE INFORMAȚII?

Către: Denumirea autorității sau instituției publice: Sediul/Adresa: Data:
Stimate domnule/Stimată doamnă, Prin prezenta, formulez o cerere conform Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public.
Doresc să primesc o copie a următoarelor documente: (petentul este rugat să enumere cât mai concret documentele sau informațiile solicitate)
Doresc ca informațiile solicitate să îmi fie furnizate, în format electronic, la următoarea adresă de e-mail (optional):
Sunt dispus să plătesc taxele aferente serviciilor de copiere a documentelor solicitate (dacă se solicită copii în format scris).
Vă mulțumesc pentru solitudine, (semnătura petentului)
Numele și prenumele petentului: Adresa: Profesia (optional): _____ Telefon (optional): _____ Fax (optional): _____

CE AI DE FĂCUT SĂ TE ASIGURI CĂ PRIMEȘTI INFORMAȚIA DE INTERES PUBLIC SOLICITATĂ ÎN SCRIS?

- trimite cererea de informație prin poștă, cu confirmare de primire,
- păstrează confirmarea de primire,
- păstrează plicul prin care îți s-a răspuns, chiar dacă răspunsul comunicat este negativ.

ÎN CÂT TIMP TREBUIE SĂ PRIMEȘTI RĂSPUNS LA CEREREA TA DE INFORMAȚII?

- în 5 zile de la primirea cererii, dacă îți se comunică un răspuns sau redirecționarea cererii către instituția care deține informațiile solicitate,
- în 10 zile de la primirea cererii, dacă autoritatea / instituția publică consideră că informația este complexă și sunt necesare 30 de zile pentru răspuns sau comunicându-ți informația solicitată dacă autoritatea / instituția publică o consideră simplă,
- în 30 de zile de la primire, comunicându-ți informația solicitată.

ORICINE POATE CERE INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC.

3. TEORIA ESTE BUNĂ, PRACTICA NE OMOARĂ

După trei ani de aplicare a Legii 544/2001, organizațiile implicate în elaborarea proiectului de lege și monitorizarea aplicării sale au tras câteva concluzii:

- există o mare discrepanță între evaluările realizate de stat - optimiste - și de organizațiile neguvernamentale - pesimiste - pentru că aplicarea legii trece drept un standard de bună guvernare și aduce guvernelor capital politic;
- evaluările neguvernamentale, de această dată concordante, cu privire la modul în care Legea 544/2001 este aplicată de administrație, confirmă lipsa de interes sau aplicarea superficială a Legii 544/2001;
- instituțiile statului nu au o politică bine coordonată și coerentă cu privire la implementarea Legii 544/2001;

- necorelarea Legii 544/2001 cu alte texte legislative în vigoare duce la o limitare severă a liberului acces la informații;

- în implementarea Legii 544/2001 au apărut deja o serie de practici defectuoase, de natură a periclita realizarea efectivă a liberului acces la informații.

Nivelul cererii de informații de interes public este extrem de redus, și numai o masă critică de solicitări de informație poate modela o cultură a transparenței în administrație.

De fapt, spun specialiștii, cea mai gravă problemă ridicată de implementarea Legii 544/2001 ține de nivelul scăzut de informare și folosire a legii de către cetățeni și opinia publică.

CHIAR DACĂ NU ȚI SE RESPECTĂ DREPTUL LA INFORMAȚIE, POȚI ÎNCĂ SĂ ACȚIONEZI!

De pildă, Teodor Seran a fost primul cetățean român care a utilizat Legea 544/2001 și a chemat în instanță autoritățile publice care au refuzat să-i respecte dreptul la informație.

În februarie 2002, Seran a cerut Direcției Județene de Sănătate Publică Dâmbovița să fie informat a) dacă o anumită sursă de apă era folosită să distribuie apa satelor Valea Ialomeiței și Văleni, respectiv b) dacă apa astfel distribuită populației corespunde parametrilor stabiliți prin lege. Direcția de Sănătate Publică a refuzat să elibereze informația privitoare la calitatea apei. Seran a chemat autoritatea în instanță, conform prevederilor Legii 544/2001, și a reușit să câștige.

Legea 544 a prevăzut că, în situația în care nu ai primit nici un răspuns, ai primit un refuz, ai primit un răspuns incomplet sau nesatisfăcător, poți face:

- fie reclamație administrativă adresată conducătorului instituției sau autorității respective și să te adresezi imediat tribunalului, la secția de contencios administrativ,
- fie să te adresezi direct tribunalului, la secția de contencios administrativ.

ATENȚIE:

Aceste demersuri se fac într-un interval limitat de timp: cel mult 30 de zile de la primirea răspunsului negativ, incomplet sau nesatisfăcător, sau de la data la care ar fi trebuit să primești răspuns.

La tribunal nu vei plăti taxa de timbru iar secția de contencios administrativ căreia te vei adresa va judeca plângerea în procedură de urgență.

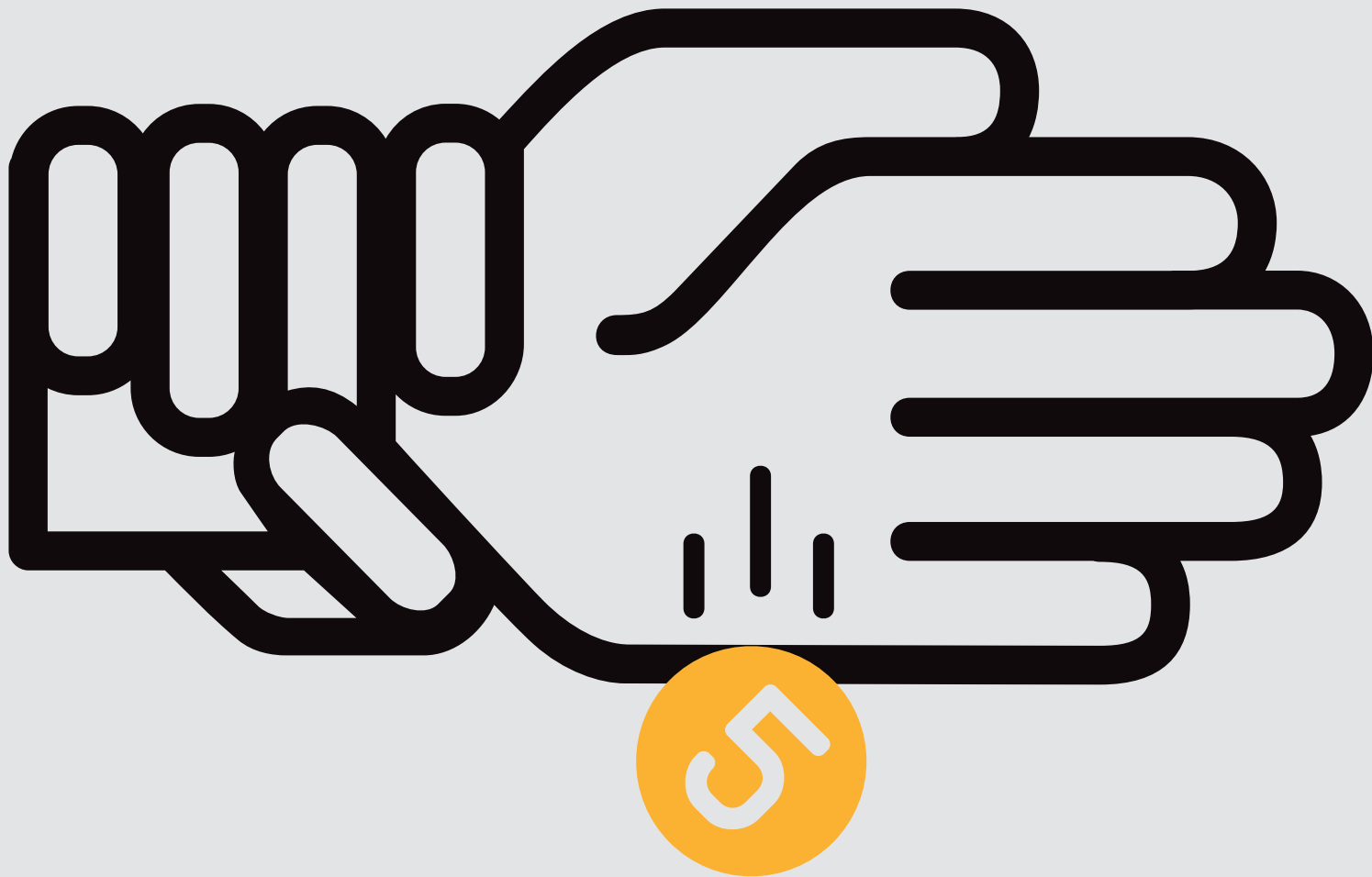
Pentru a ști cum să formulezi o reclamație administrativă sau o plângere, cere ajutorul uneia dintre organizațiile de mai jos:

Transparency International - Romania / Asociația Română pentru Transparență (TI-Ro)
Telefon/fax: 021-222 28 86; 222 28 12
E-mail: office@transparency.org.ro

Asociația Pro Democrația (APD)
Telefon: 021-327 77 36; 327 77 57
Tel./fax: 021-321 67 44
Mobil: 0723-152 493; 0744-688 163
E-mail: apd@rdsnet.ro

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki (APADOR-CH)
Tel/fax: 021-312 45 28; 312 37 11
E-mail: apador@mnt.ro

Titlul programului: Programul Phare Societate Civilă 2001 - Componenta 3: Educație Civică. Mass-Media Independentă.
Editorul materialului: Fundația CONCEPT
Data publicării: iulie 2004
Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

www.nudaspagina.ro